

Nr 52

Kungl. Maj:ts proposition angående statligt stöd till upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk; given Stockholms slott den 23 februari 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

RUNE B. JOHANSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t får bemyndigande att godkänna avtal med Boliden AB om upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk. Avtalet innebär bl. a. att staten skall lämna Boliden dels ett bidrag av 27 milj. kr. för planering, utbyggnad och idrifttagande av en gruva vid Stekenjokk, dels garanti för lån som Boliden för samma ändamål tar upp till ett belopp av 100 milj. kr. Vidare föreslås att 2 milj. kr. anvisas som Kungl. Maj:t får använda för att lämna lån till vederbörande kommun i samband med bostadsbyggande och annan samhällsutbyggnad för gruvan.

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 23 februari 1973.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, ODHNOFF, MOBERG, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Johansson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *statligt stöd till upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk* och anför.

Inledning

Malmfyndigheten vid Stekenjokk är känd sedan lång tid tillbaka och har i flera omgångar varit föremål för prospektering. Malmen innehåller omkring 1,5 % koppar, 3 % zink, 20 % svavel och 50 gram silver per ton. Den brytvärda kvantiteten malm bedöms f. n. uppgå till drygt 8 milj. ton. Statsmakterna har under senare år övervägt frågan om upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk.

I prop. 1970: 1 (bil. 15 s. 146—150) redovisades riktlinjer som i hudsak innebar att Statsföretag AB skulle ta ansvaret för att förverkliga gruvprojektet i Stekenjokk. Riksdagen anvisade 8 milj. kr. för ett t. v. ränte- och amorteringsfritt lån till företaget som kompensation för åtagandet såsom en av samhälleliga skäl betingad prestation från företagets sida (SU 1970: 13, rskr 1970: 13).

Sedan detta beslut fattats inträffade bl. a. kostnadsökningar som ledde till att projektet visade betydligt sämre lönsamhet än som tidigare antagits. I början av december 1970 anmälde Statsföretag AB detta till Kungl. Maj:t och föreslog att förberedelsearbetena för gruvdrift skulle avbrytas tills resultatet av fortsatt prospektering förelåg. I avbidan härpå skulle frågan om gruvdrift ställas på framtiden.

I februari 1971 hemställde Statsföretag AB om medel för att genomföra prospektering i Stekenjokk i enlighet med ett program som gjorts upp i samråd med Sveriges geologiska undersökning (SGU). Prospekteringen skulle bidra till att klarlägga om underlag fanns för en gynnsammare bedömning av produktionsförutsättningarna.

Sedan riksdagen anvisat medel för ytterligare prospektering i området (prop. 1971: 75, NU 1971: 21, rskr 1971: 192) uppdrog Kungl. Maj:t

den 18 juni 1971 åt SGU att genomföra prospekteringen i samråd med för ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga.

Samma dag tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande sakkunniga¹ med uppdrag att dels undersöka de företagsekonomiska förutsättningarna för och belysa de samhällsekonomiska konsekvenserna av gruvdrift i Stekenjokk, dels följa det fortsatta prospekteringsarbetet inom området och påkalla de ändringar i prospekteringsprogrammet som motiverades av gruvekonomiska skäl. De sakkunniga antog namnet Stekenjokkutredningen. Utredningen avlämnade i augusti 1972 sin rapport (Ds I 1972: 5) Stekenjokk.

På grundval av rapporten har överläggningar ägt rum med bl. a. Boliden AB om upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk. Dessa överläggningar har lett fram till en överenskommelse enligt vilken Boliden åtar sig att under vissa förutsättningar bygga ut en gruva vid Stekenjokk. Till förutsättningarna hör att staten lämnar ett bidrag på 27 milj. kr. till utbyggnaden och ställer garanti för lån på 100 milj. kr. Överenskommelsen, som för sin giltighet är beroende av Kungl. Maj:ts godkännande, har upptagits i två såsom ramavtal resp. arrendeavtal betecknade handlingar. Ramavtalet torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Utredningen

Utredningen redovisar till en början det faktamaterial som kunnat tas fram om vilka förutsättningar Stekenjokkprojektet har att bli normalt lönsamt, dvs. som ett investeringsprojekt av intresse för de företag som arbetar inom branschen.

Utredningen påpekar att materialet är avsett att så nära som möjligt ange de verkliga förutsättningarna, men att detta egentligen inte kan göras genom studier på förhand. De data som ingår i den företagsökonomiska kalkylen är således — trots sin till synes stora exakthet — behäftade med osäkerhet. Fortsatta utredningar kan emellertid inte minska osäkerheten i stort. Detta gäller särskilt som det inte går att komma fram till ett säkrare underlag beträffande de i sammanhanget avgörande faktorerna, nämligen dels möjligheten till selektiv brytning, dels och framför allt kopparrisens utveckling och dess samband med kostnadsutvecklingen i gruvan på sikt.

Utredningens kalkyl baserar sig i ett alternativ på en starkt selektiv brytning, som innebär att av en total kvantitet brytvärd malm om drygt 8 milj. ton, en rikare, lättillgänglig kvantitet om 3,7 milj. ton bryts först och resterande 4,4 milj. ton därefter. Ett andra alternativ som utredningen räknat med är att malm med samma genomsnittshalter bryts

¹ F. d. generaldirektören Erik Grafström, departementsrådet Hans Håkansson, kommunalrådet Yngve Lauritz, kommerserådet Thorsten Neyman och förbundsordföranden John Näslund.

varje år, dock alltså med stark selektivitet för att begränsa gråbergsinblandningen till ett minimum. Nuvärdet för projektet blir under i övrigt likadana förutsättningar ca 20 milj. kr. högre i det förra alternativet.

Relativt speciella förutsättningar måste föreligga för att förstnämnda alternativ skall kunna realiseras. Det verkliga utfallet kan därför enligt utredningen väntas ligga någonstans mellan de båda alternativen.

I sina diskussioner om malmvärdet har utredningen framför allt koncentrerat sig på kopparpriset. Zinkpriset har inte samma betydelse för kalkylen och varierar inte heller lika starkt som kopparpriset. Zinkpriset har därför i de ekonomiska kalkylerna genomgående hållits vid drygt 1 850 kr/ton. För kopparpriset har utredningen försökt finna en grund för att bedöma mest sannolika pris under den period av 20 år som nuvärdeskalkylen omfattar. Någon entydig slutsats har emellertid inte kunnat dras. Prognosuttalanden av internationella experter på området varierar i hög grad. Den historiska utvecklingen visar enligt utredningen att de kortsiktiga prisfluktuationerna kan vara häftiga, ofta återkommande och ofta beroende av faktorer utanför kopparmarknaden, såsom politiska förväntningar och förvecklingar, strejker osv. Dagens läge anses karakteriseras av ett visst överskott på tillgångssidan, som antas kunna bestå i tre eller fyra år framöver. Sett över hela efterkrigsperioden — från år 1950 till år 1970 — har dock kopparpriset relativt väl följt såväl den allmänna kostnadsutvecklingen i vårt land som den internationella, konstaterar utredningen.

En väsentlig fråga är enligt utredningen om man även för framtiden kan räkna med att ökade produktionskostnader i gruvorna kommer att slå igenom i form av höjda kopparpriser på den internationella marknaden och vidare om man skall våga antagandet att kostnadsutvecklingen i Stekenjokk blir i stort sett likformig med den internationella. Brytning av malmer av Stekenjokks karaktär låter sig inte rationalisera lika långt som brytning där stora arbetsmaskiner o. d. kan användas och där den tekniska utvecklingen på maskinsidan leder till stora fördelar från rationaliseringssynpunkt. Utredningen påpekar emellertid att det också har visat sig att effektivare brytningsmetoder snarast leder till att gränsen för brytvärd malm kan sänkas. Aitikgruvan där en mycket låghaltig malm f. n. bryts är ett exempel härpå.

Det är självfallet inte nödvändigt att den framtida utvecklingen skall följa samma linjer som hittills men enligt utredningen föreligger inte heller några speciella faktorer, som talar för en radikalt annorlunda utveckling.

Utredningen har mot denna bakgrund gjort antagandet att kostnadsutvecklingen i stort sett blir likformig överallt, att den på sikt måste återspeglas i priset och att fasta priser därför kan användas. I utredningens företagsekonomiska kalkyl har således några antaganden om kommande kostnadsökningar inte gjorts. I fråga om det internationella

kopparpriset har på motsvarande sätt inga förändringar antagits. I stället har kalkyler gjorts för ett intervall från ca 5 000 till över 6 000 kr/ton. Kopparpriset (fast pris) torde enligt aktuella bedömningar komma att ligga inom intervallet under den period Stekenjokkprojektet skulle omfatta.

Den företagsekonomiska kalkylen baserar sig på en brytning av 400 000 ton per år. Driftstiden har i kalkylen satts till 20 år, vilket de malmkvantiteter som nu anses brytvärda är tillräckliga för.

Anläggningskostnaderna har i 1972 års priser beräknats till ca 130 milj. kr. Antalet anställda beräknas under driftstiden till storleksordningen 130 personer vid projekterade produktionsmetoder. Under uppbyggnadstiden torde nås en sysselsättningsmässig topp om ca 150 personer. Uppbyggnadstiden har beräknats till sammanlagt ca 4 år. En relativt stor del av de anställda väntas bosätta sig i Klimpfjälls by som ligger ca 20 km från gruvan. Veckopendlare från mer avlägsset belägna områden beräknas behöva ha övernattningsmöjligheter i t. ex. Klimpfjäll.

Resultatet av kalkylen redovisas i form av ett intervall, inom vilket diskussion beträffande olika sannolika värden ger olika ekonomiskt utfall. Ytterlighetsvärdena representeras av dels alternativet brytning av genomsnittsmalm vid ett kopparpris om ca 5 000 kr/ton, där det ekonomiska utfallet inte ger något överskott utöver ren kostnadstäckning vid en kostnadsränta om 8 %, dels alternativet maximalt selektiv brytning vid ett kopparpris om 6 200 kr/ton, där det ekonomiska utfallet visar ett överskott utöver kostnadstäckning om drygt 100 milj. kr. Eftersom sannolikheten talar för att det riktiga värdet ligger någonstans mellan ytterlighetsvärdena är utredningens slutsats att projektet bör ha förutsättning att ge viss företagsekonomisk lönsamhet.

Den samhällsekonomiska utvärdering som utförts på utredningens uppdrag visar ett nettotillskott till det företagsekonomiska nuvärdet av ca 70 milj. kr. Detta tillskott beror till helt övervägande del på att projektet under såväl uppbyggnads- som driftperiod ger sysselsättning, direkt och indirekt, åt arbetskraft som annars skulle ha varit undersysselsatt. Utredningen erinrar om att de enskilda posterna i den samhällsekonomiska värderingen var för sig kan diskuteras men anser att den totalbild, som studien utvisar, är realistisk.

Det totala samhällsekonomiska nuvärdet av en gruvbrytningsverksamhet kommer därmed enligt utredningen att ligga någonstans mellan 70 och 170 milj. kr.

Utredningen finner med ledning av det förebragta materialet sammanfattningsvis att Stekenjokkprojektet från samhällsekonomisk synpunkt är värt att sätta igång.

Utredningen utgår vid sina bedömningar från att man i första hand söker finna annan verksamhetsform än entreprenad för driften. En ut-rendering av gruvdriften på visst antal år med bibehållen statlig ägan-

derätt till malmen förefaller vara det naturligaste. Med hänsyn till att projektet vid de resultatalternativ som ter sig mest sannolika företer en ur företagsekonomisk synvinkel inte särskilt gynnsam lönsamhet torde enligt utredningen ett arrendeavtal böra utformas så att väsentliga intäkter för staten erhålls först vid höga kopparpriser. Svårigheterna att långsiktigt belåna en gruvanläggning som sådan kan vidare utgöra motiv för staten att underlätta finansieringen av gruvprojektet. Uppförandet av serviceanläggningar och bostäder i Klimpfjäll kan även resa problem. I det sammanhanget erinrar utredningen om det särskilda bidrag till samhällsbyggandet som anvisades vid 1970 års riksdagsbehandling. Om svårigheter skulle uppstå att på sedvanligt sätt till en del finansiera bostadsbyggandet med 30-åriga statliga lån torde även frågan om ett särskilt bidrag böra prövas. Mot bakgrund av att medel ställts till förfogande för prospektering i avsikt att förse utredningen med ytterligare information om malmkroppens sträckning söderut konstaterar utredningen slutligen att fortsatt prospektering inte längre är nödvändig ur denna synpunkt. Andra, mer långsiktiga motiv för fortsatt prospektering faller utanför utredningens uppdrag.

Avtalsförslag

Med skrivelse den 29 augusti 1972 har Boliden AB, Gränges AB och Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) inbjudits att medverka till att få en gruvbrytning till stånd i Stekenjokk efter i huvudsak de riktlinjer som anges i utredningsrapporten. I första hand skall enligt inbjudan eftersträvas en brytning av ca 400 000 ton per år under minst en 20-årsperiod. Vidare uttalas att ett arrendeavtal i första hand bör ifrågakomma och att detta bör utformas så att väsentliga intäkter för staten erhålls först vid höga kopparpriser. Möjligheten till samgående mellan flera intressenter bör beaktas.

Konkreta förslag har lämnats av Boliden och LKAB. Gränges har avböjt medverkan. Överenskommelse har därefter med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande träffats med Boliden. Överenskommelsen finns intagen i ett ramavtal och ett arrendeavtal.

Genom ramavtalet upplåter staten sina gruvrätter i Stekenjokk på arrende till Boliden för en tid av 20 år. I övrigt tar ramavtalet upp de bestämmelser som är speciella för Stekenjokkprojektet.

Arrendeavtalet innehåller kompletterande detaljbestämmelser till ramavtalet. Villkoren motsvarar i stort sett de bestämmelser som normalt tillämpas när Kungl. Maj:t enligt gällande bemyndigande från riksdagen (rskr 1932: 56 och 1940: 110) beslutar om utarrendering av statens gruvegendom. Avtalet avser en tid av 20 år och kan bli föremål för förlängning med 10 år i sänder. Arrendeavgift skall utgå för varje år med dels grundavgift, dels tilläggsavgifter som är beroende av genomsnittsnot-

ringarna för koppar och zink på Londons metallbörs och den under året brutna råmalmens genomsnittshalter av dessa metaller. Enligt avtalet får Boliden förfoga över den mark som behövs för gruvsdriften och överta de byggnader och andra anläggningar som utförts före avtalets undertecknande. De utredningar om projektet som staten förfogar över ställs också till Bolidens förfogande.

Departementschefen

På senare år har statliga insatser övervägts för att få till stånd en gruvsdrift vid Stekenjokk. Dessa insatser har motiverats dels av att malmfyndigheten tillhör staten och har varit föremål för bl. a. statliga prospekterings- och undersökningsarbeten, dels av att fyndigheten ligger i ett område med betydande sysselsättningsproblem. Mot bakgrund härav ställde statsmakterna år 1970 medel till förfogande för att förverkliga Stekenjokkprojektet. Förberedelserna för gruvsdrift avbröts senare samma år sedan nya kalkyler visat på en betydligt sämre lönsamhet än som tidigare antagits. I avvaktan på resultat av fortsatt prospektering och bl. a. förnyad analys av det förväntade framtida kopparpriset ställdes frågan om gruvsdrift t. v. på framtiden.

Därefter har SGU genomfört ytterligare prospektering i Stekenjokkområdet i samråd med särskilda sakkunniga, Stekenjokkutredningen, som även haft i uppdrag att analysera företagsekonomiska och samhällsekonomiska aspekter på projektet.

Slutsatserna av detta arbete finns redovisade i Stekenjokkutredningens rapport hösten 1972. Utredningen framhåller att projektet vid de resultat som uppkommer vid mest sannolika utvecklingsalternativ inte visar någon särskilt gynnsam lönsamhet företagsekonomiskt sett. Enligt utredningen tyder emellertid den samhällsekonomiska utvärdering som man låtit göra på att avsevärda positiva effekter kan nås som inte framgår av en företagsekonomisk kalkyl. Framför allt kan den sysselsättning, som projektet direkt och indirekt skulle ge upphov till i regionen, åsättas ett betydande samhällsekonomiskt värde. Utredningen anser därför att projektet från samhällsekonomisk synpunkt är värt att sätta igång.

Det är enligt min uppfattning angeläget att peka på två omständigheter som har betydelse för statens fortsatta ställningstaganden i fråga om Stekenjokk. Den första är att utredningens företagsekonomiska kalkyl visar att det är tveksamt om gruvsdrift kommer att påbörjas i Stekenjokk om endast företagsekonomiska synpunkter anläggs. Man får räkna med att de företag som kan vara intresserade har ett antal alternativa investeringsprojekt med förväntad bättre lönsamhet. För att de skall välja Stekenjokkprojektet kan de således behöva ges särskilda incitament.

Den andra omständigheten som jag vill erinra om är att ett positivt samhällsekonomiskt nuvärde inte i och för sig är ett tillräckligt motiv för

att genomföra ett projekt. Frågan om hur detta värde fördelas på berörda parter — arbetskraften, staten, kommunen, gruvföretaget, osv. — måste bl. a. beaktas. Beroende på vilka insatser som krävs från de olika parterna för att genomföra projektet kan effekten för någon eller några parter bli negativ trots ett totalt sett positivt samhällsekonomiskt värde. Över huvud taget måste man vara medveten om att en sådan samhällsekonomisk kalkyl endast kan vara ett komplement till övriga metoder att bedöma om ett projekt bör komma till stånd eller ej eller hur stora insatser samhället kan åta sig i det särskilda fallet. En sådan fråga måste bedömas mot bakgrund av bl. a. samhällets mål beträffande bl. a. de insatser som i övrigt kan göras för att skapa ökad sysselsättning.

Stekenjokkutredningens slutsatser bekräftar enligt min mening allmänt sett den bedömning som tidigare föranlett statliga initiativ för att få gruvdriften till stånd. Mot bakgrund härav har jag ansett det angeläget att i en första omgång ta reda på vilka företag som kan vara intresserade av att förverkliga projektet och under vilka förutsättningar de är beredda att göra det. Boliden, Gränges och LKAB har därför inbjudits att medverka till att få en gruvbrytning till stånd med i huvudsak den inriktning som Stekenjokkutredningen anger i sin rapport.

Sedan Gränges förklarat sig inte vara intresserat har fortsatta förhandlingar skett med Boliden och LKAB. Därvid har två relativt artskilda alternativ utkristalliserat sig. Företagen har inte varit intresserade av att få till stånd något gemensamt projekt.

Det ena alternativet ansluter sig i hög grad till vad Stekenjokkutredningens rapport förutsätter, nämligen att staten arrenderar ut gruvrätterna till ett företag som med eventuellet ekonomiskt bidrag och med begränsad finansieringshjälp i övrigt självt driver gruvan med en årsbrytning av ca 400 000 ton. Boliden är villigt att bygga ut gruvan enligt detta alternativ på villkor som jag i det följande redovisar.

LKAB förordar i första hand ett annat alternativ som innebär bl. a. att gruvan byggs ut till en produktionskapacitet av ca 200 000 ton per år. I jämförelse med det större brytningsalternativet minskar här investeringens storlek, liksom även kraven på bidrag och finansieringshjälp från staten. Också de från sysselsättningssynpunkt positiva effekterna minskar emellertid.

En fullständig och entydig ekonomisk jämförelse kan inte göras mellan ett projekt som avser 400 000 ton och ett som avser 200 000 ton. Allmänna överväganden får i stor utsträckning bli vägledande.

Min bedömning är att övervägande skäl talar för det större brytningsalternativet. Särskilt tungt väger givetvis de positiva effekterna i form av en större sysselsättning som detta alternativ ger. Andra faktorer som är gynnsammare i ett större alternativ är att malmkroppen som sådan blir mer fullständigt tillvaratagen, att anläggningarna kan få en högre teknisk

standard och att förutsättningarna för bl. a. en god arbetsmiljö vid gruvan därmed blir bättre.

En förutsättning är emellertid att de insatser som samhället måste göra för att få detta alternativ till stånd kommer att ligga på en rimlig nivå. De villkor som Boliden ställer för att förverkliga ett större brytningsalternativ ligger enligt min mening inom ramen för vad som får anses vara skäliga insatser från samhällets sida.

Min slutsats blir alltså att en statlig insats är motiverad för att få Stekenjokkprojektet till stånd och att det större brytningsalternativet bör ha företräde. Med användande av Stekenjokkutredningens förutsättningar beräknas detta leda till en investeringskostnad för gruva och anrikningsverk av sammanlagt ca 130 milj. kr.

Med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande har överenskommelse träffats med Boliden om upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk. Överenskommelsen innebär att parterna dels enats i fråga om speciella villkor och åtaganden för att förverkliga projektet, dels utgått från att i övrigt sådana regler skall gälla som är brukliga vid andra gruvprojekt.

Överenskommelsen har tagits in i ett s. k. ramavtal och ett arrendeavtal. Ramavtalet innehåller den grundläggande bestämmelsen om upplåtelse av statens gruvrättigheter vid Stekenjokk och de villkor om finansiering m. m. som är speciella för Stekenjokkprojektet. Arrendeavtalet innehåller bestämmelser av det slag som normalt tillämpas vid utarrendering av statens gruvrättigheter.

Enligt ramavtalet upplåter staten sina gruvandelar i Stekenjokk på arrende för 20 år till Boliden och utfäster sig att för gruvans planering, utbyggnad och idrifttagande lämna Boliden dels ett kontant bidrag om 27 milj. kr., dels garanti för lån som Boliden för samma ändamål tar upp till ett belopp av 100 milj. kr. Boliden å sin sida utfäster sig att senast den 1 juli 1979 ha gruvan utbyggd för en produktionskapacitet av lägst ca 400 000 ton per år och att omedelbart därefter inleda reguljär gruvdrift.

Statens åtagande att lämna lånegaranti innebär att Boliden kan ta upp lån om 100 milj. kr. utan att behöva använda egna säkerheter och därmed inkräkta på möjligheterna att finansiera sitt övriga investeringsprogram. Eftersom lånen skall tas upp, förräntas och återbetalas av Boliden tar staten inte någon förstahandsrisk för beloppet. Garantin kommer med andra ord inte att behöva tas i anspråk i annat fall än om Boliden som helhet får betalningssvårigheter.

Eftersom tillstånd till gruvutbyggnad enligt bl. a. miljöskyddslagen (1969: 387) inte kunnat inhämtas i förväg har särskilda bestämmelser tagits in i ramavtalet för dels det fall att tillstånd inte kan erhållas eller blir förenade med villkor som väsentligt ändrar förutsättningarna för utbyggnad och drift, dels också det fall att tillstånd försenas. Bolidens åtaganden förutsätter att vederbörande myndigheter lämnar de tillstånd som

behövs för gruvans utbyggnad och drift. Om de tillstånd som lämnas blir förenade med villkor, som väsentligt ändrar de tekniska eller företags-ekonomiska förutsättningarna för utbyggnad och drift jämfört med de förutsättningar på vilka Stekenjokkutredningens rapport bygger, får Boliden påkalla förhandling. Om ny överenskommelse inte kan träffas förfaller Bolidens åtaganden. Både ramavtalet och arrendeavtalet kommer då att upphöra att gälla.

Erforderliga tillstånd kan i gynnsammaste fall hinna lämnas i sådan tid att anläggningsarbete kan starta på platsen under innevarande år. Om tillstånd dröjer kan bl. a. klimatförhållandena dock leda till att byggstarten måste uppskjutas till våren 1974.

De delar av vägnätet som kommer att beröras av transporter från gruvan är redan i stor utsträckning bra. Viss upprustning pågår. Staten åtar sig enligt ramavtalet att svara för att erforderliga vägförbindelser finns för avfrakt av gruvans produkter och att dessa förbindelser i minst nuvarande standard underhålls och hålls öppna genom statens försorg och på dess bekostnad.

I den mån sådana förändringar sker beträffande nu tillgängliga transportmöjligheter att Bolidens kalkyl för gruvdriften väsentligt försämrats skall Boliden ha rätt att påkalla kompensation härför från staten.

Jag anser en sådan bestämmelse vara skälig med hänsyn till gruvans geografiska läge och till avtalstidens längd. Bestämmelsen innebär självfallet inte att krav får ställas på ekonomisk kompensation för konsekvenser av mera generellt verkande åtgärder eller beslut på det trafikpolitiska området.

När det gäller samhällsbyggande och samhällsservice i anslutning till gruvans utbyggnad och drift hänvisas i överenskommelsen till riktlinjer som finns redovisade i Stekenjokkutredningens rapport. Detta innebär för statens del en förklaring att staten liksom tidigare är beredd att i viss utsträckning medverka till den samhällsutbyggnad som behöver ske i anslutning till gruvprojektet.

Enligt min mening kan det, som utredningen påpekar, visa sig svårt att lånefinansiera samhällsutbyggnaden på sedvanligt sätt eftersom selsättningen i gruvan genom anknytningen till avtalets löptid formellt tidsbegränsas till 20 år. Sålunda kan t. ex. statliga bostadslån inte utgå. Även om sannolikheten talar för att malmreserven, här liksom i andra gruvor, kommer att visa sig större än vad som nu antas och alltså ge underlag för en längre driftperiod, finns inte nu någon garanti för att gruvdriften kommer att fortsätta efter avtalsperiodens utgång. För att motverka de effekter som farhågorna för ett nedläggande av samhället efter 20 år kan få på exempelvis boendekostnaderna bör ett särskilt finansieringsstöd vid behov kunna lämnas till kommunen, som i övrigt torde få finansiera bostadsbyggandet med kommunal upplåning.

De föreslagna villkoren är enligt min mening skäliga och jag har inte

något att erinra mot överenskommelsen. Jag förordar därför att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna ramavtalet. Arrendeavtalet behöver inte underställas riksdagen och torde — under förutsättning att riksdagen godtar ramavtalet — få anmälas till Kungl. Maj:t i annat sammanhang.

Bidraget till Boliden om 27 milj. kr. bör lämnas i form av ett ränte- och amorteringsfritt lån att avskrivas då medlen tas i anspråk för investering i markanläggningar, byggnader och maskiner för gruvan.

Beträffande lånegarantin bör Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti för lån intill ett belopp av 100 milj. kr.

Jag förordar vidare att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att till ett sammanlagt belopp av högst 2 milj. kr. vid behov lämna lån till vederbörande kommun i samband med bostadsbyggande och annan samhällsutbyggnad för gruvdriften i Stekenjokk. Lånen bör t. v. vara ränte- och amorteringsfria. Fråga om återbetalning och eventuell räntebetalning får tas upp senast i anslutning till att den nu aktuella 20-åriga överenskommelsen mellan staten och Boliden löper ut, dvs. med utgången av år 1992.

Som framgått i det föregående har 1971 års riksdag anvisat medel till ytterligare prospektering vid Stekenjokk. Enligt vad jag tidigare i år redovisat vid min anmälan av medelsbehov för SGU:s prospekteringsverksamhet (prop. 1973: 1 bil. 15 s. 40) står 1 785 000 kr. outnyttjade av dessa medel. Eftersom statlig prospektering inte längre är aktuell för denna fyndighet behöver medlen inte tas i anspråk för sitt ursprungliga ändamål. Av medlen bör 1 636 000 kr. disponeras för att ersätta LKAB för de prospekterings- och projekteringsarbeten som detta bolag utförde för projektet åren 1969 och 1970. Jag förordar att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens godkännande härav.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna den mellan staten och Boliden AB träffade överenskommelsen om upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk,
2. godkänna vad jag förordat angående bestridande av utgifter för vissa prospekterings- och projekteringsarbeten för Stekenjokkprojektet,
3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti för lån intill ett belopp av 100 000 000 kr. som Boliden AB avser att ta upp för anläggande av gruva vid Stekenjokk,
4. till *Lån till Boliden AB* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1972/73 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 27 000 000 kr.,

5. till *Lån till bostadsbyggande m. m. vid Stekenjokk* på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1972/73 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

*Bilaga***Ramavtal**

Mellan staten och Boliden Aktiebolag, nedan kallat Boliden, har i dag träffats följande överenskommelse.

§ 1

Staten upplåter fr. o. m. den 1 februari 1973 t. o. m. den 31 december 1992 till Boliden på arrende gruvrätten i utmälen Stekenjokk nr 1—9, gemensamt kallade Stekenjokkgruvan, inom Vilhelmina kommun, Västerbottens län.

§ 2

För upplåtelsen gäller §§ 3—8 nedan.

Övriga villkor har upptagits i ett denna dag med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande träffat arrendeavtal.

§ 3

Staten förbinder sig att för Stekenjokkgruvans planering, utbyggnad och idrifttagande

dels tillföra Boliden ett bidrag om 27 milj. kr.,

dels ställa garanti för av Boliden för ändamålet upptagna lån till ett belopp av 100 milj. kr.

Lånegarantin skall gälla lån med en längsta löptid av 20 år och lånen skall vara återbetalda senast den 31 december 1995.

Bidragsbeloppet utbetalas till Boliden snarast möjligt efter Kungl. Maj:ts godkännande av detta avtal.

§ 4

Boliden åtager sig att med början den 1 februari 1973 påbörja planering för en utbyggnad i Stekenjokk, att senast den 1 juli 1979 ha gruvan utbyggd till drift för en produktionskapacitet av lägst cirka 400 000 ton/år samt att omedelbart därefter inleda reguljär gruvdrift.

Bolidens åtaganden enligt första stycket förutsätter att koncessionsnämnden för miljöskydd, vederbörande vattendomstol eller andra tillståndsbeviljande myndigheter lämnar för utbyggnad och drift och för allt vad därmed äger samband erforderliga tillstånd.

Boliden åtager sig att snarast möjligt till vederbörande myndigheter inge ansökningar om erforderliga tillstånd.

Därest erforderliga tillstånd skulle komma att bli förenade med sådana villkor att förutsättningarna för utbyggnad och drift i tekniskt eller företagsekonomiskt avseende i väsentlig mån förändras jämfört med de förutsättningar på vilka Stekenjokkutredningens rapport (Ds I 1972: 5) byggt, skall Boliden äga påkalla förhandling och Bolidens åtagande enligt första stycket gälla endast om överenskommelse mellan staten och Boliden då kan träffas om erforderlig revidering av bestämmelserna i detta avtal. Kan sådan överenskommelse inte träffas upphör avtalet att gälla.

Därest för byggstart behövligen tillstånd inte skulle erhållas inom er-

forderlig tid skall Boliden äga rätt att påkalla förhandlingar med staten om kompensation för därav föranledda fördyringar samt rätt att uppskjuta utbyggnad och/eller produktionsstart i den utsträckning som på grund av tillståndens försening kan vara nödvändig.

Inträffar eldsvåda, vattenflod, vattenbrist eller annat naturhinder, uppror, krig, mobilisering eller annat statsingripande, arbetskonflikt (strejk, lockout, eller blockad av varje slag) vare sig hos part eller tredje man, olyckshändelse vid verk eller gruvor, materialbrist, brist på arbetskraft, transportsvårigheter eller annan händelse av vad slag det vara må, som ligger utanför Bolidens kontroll och som hindrar Boliden att fullgöra sina åtaganden, är Boliden berättigad att utan ersättningskyldighet uppskjuta utbyggnad och/eller produktionsstart i den utsträckning som på grund av sådan inträffad omständighet kan vara nödvändig.

I händelse hinder för utbyggnad och/eller produktionsstart enligt ovan inträffar skall Boliden snarast möjligt och senast inom 14 dagar från det hindret i fråga uppstod skriftligen underrätta kommerskollegium.

§ 5

Staten är beredd att utan särskild ersättning låta Boliden inträda i kommerskollegiets ställe som avtalspart vad gäller existerande avtal om leverans av elkraft till Stekenjokkgruvan.

Staten svarar i förhållande till Boliden för att elkraft i erforderlig omfattning och under sedvanliga villkor finns tillgänglig vid gruvan.

§ 6

Staten åtager sig att svara för att erforderliga vägförbindelser finns för avfärd av gruvans produkter, och att dessa förbindelser i minst nuvarande standard underhålls och hålls öppna genom statens försorg och på dess bekostnad.

I den mån sådana förändringar sker avseende nu tillgängliga transportmöjligheter, att Bolidens kalkyl för gruvdriften väsentligt försämrats skall Boliden ha rätt att påkalla ekonomisk kompensation härför från staten.

§ 7

Staten åtager sig att medverka till att en utbyggnad i fråga om samhällsbyggande och samhällsservice i anslutning till gruvans utbyggnad och drift äger rum i enlighet med de riktlinjer som anges i Stekenjokkutredningens rapport (Ds I 1972: 5) sid. 51—58.

§ 8

Tvist i anledning av detta avtal skall avgöras av skiljemän enligt den vid tiden för tvisten gällande skiljemannalagen.

Av detta avtal är två exemplar upprättade och utväxlade.

Stockholm den 19 januari 1973

Med förbehåll för Kungl.
Maj:ts godkännande

ERIK GRAFSTRÖM

BOLIDEN AKTIEBOLAG

ÅKE PALM